

RAISOS MELNIKOVOS IR AGNĖS LASTAKAUSKIENĖS ETIKOS VADOVĖLIO 9 KLASEI „PRASMĖS IEŠKOJIMAI IR ATRADIMAI“ RECENZIJA

I. BENDRA INFORMACIJA

Pavadinimas: „Prasmės ieškojimai ir atradimai“

Autorius(iai): Raisa Melnikova, Agnė Lastakauskienė

Ugdymo sritis/ dalykas: Etika

Klasė: 9

Leidykla: Tyto alba

II. KRITERIJAI

1. Dalykinis tikslumas - *GERAI*

Etikos vadovėlio 9 klasei „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ dalykinis tikslumas yra pakankamas. Pasitaiko viena kita konstatuojamojo ir interpretacinio pobūdžio klaida, bet jų taisymas nereikalauja didesnių laiko sąnaudų ir nepažeidžia sukurtos sistemos. Dalyko turinį autorės pagrindžia šiuolaikinės mokymo ir mokymo(si) sampratos principais, Pagrindinio ugdymo Bendrosiose programose apibrėžtais dorinio ugdymo tikslais ir uždaviniais bei iškilusia būtinybe ugdyti naujas mokinio kompetencijas. Vadovėlio turinys atitinka laikmečio aktualijas. Šio vadovėlio turinys ir struktūra dera su Bendrosiose programose nurodytomis etikos ugdomosios veiklos sritimis pagal dorinių santykių aspektus (*Saviugda ir savisauga/Aš - Asmuo*, *Dialoginis bendravimas/Aš - Tu*, *Socialiniai santykiai/Aš - Mes*, *Santykis su pasauliu/Aš - Tai*), ugdymo gairėmis bei turinio apimtimis.

Vadovėlio rankraštį sudaro keturi skyriai (aprepiantys *Pagrindinio ugdymo etikos programoje* išskirtas keturias dorinių santykių sritis): 1 skyrius: *Saviugda ir savisauga: Aš - Asmuo*; 2 skyrius: *Dialoginis bendravimas: Aš - Tu*; 3 skyrius: *Socialiniai santykiai: Aš - Mes*; 4 skyrius: *Santykis su pasauliu: Aš - Tai*. Kiekvienas skyrius skirstomas į smulkesnes temas pagal *Pagrindinio ugdymo etikos programoje* apibrėžtus mokinių pasiekimus: nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą. Skyrių pabaigoje pateikiamos trijų lygių (kartojimo) užduotys, leidžiančios į(si)vertinti gebėjimus, nuostatas, žinias ir suvokimą. Didelis šio vadovėlio privalumas – orientacija ne į temas, o į mokinių pasiekimus. Kiekviena pamoka, pagrįsta mokinių pasiekimų ugdymu, sudaryta iš trijų dalių: I- Norime sužinoti; II- Nagrinėjame; III – Išvados ir apibendrinimai. Šią struktūrą galime interpretuoti kaip atskirus

Kopija tikra: Skypertinio vertinimo skyriaus
metodiniukei Natalijai Džukienytei
DžT

mokinių pasiekimus dėmenis. I dalyje pateikiama tema ir pamokos tikslas arba siekiami rezultatai; paaiškinami svarbiausi pamokos žodžiai. Pereinant prie antrosios pamokos dalies siūloma pasikalbėti pagal autorių pateiktus klausimus. II pamokos dalyje nagrinėjami tekstai, iliustracijos, diskutuojama pagal pateiktus klausimus, pateikiamos įvairaus pobūdžio veikos, atliepančios pamokos tikslą. III pamokos dalyje pagal vadovėlio autorių siūlomus temas suvokimo klausimus bei užduotis apibendrinami ir įtvirtinami mokinių pasiekimai. Kiekvienos pamokos pabaigoje pateikiami namų darbai, dar kartą įtvirtinantys ugdomus gebėjimus ir nuostatas. Recenzentė mano, kad kai kurias namų darbų užduotis būtų tikslinga atlikti pamokoje. Tai padėtų sumažinti mokinių mokymosi krūvį.

Recenzentė siūlo pakeisti kai kurių temų tekstų analizės klausimų eiliškumą. Siūloma klausimų seka, recenzentės nuomone, būtų logiškesnė. 1.2. tema „*Mąstyti – tai gyventi*“ (p. 15) -penktasis klausimas „Kuo skiriasi tinkamas ir tvarkingas mąstymas“ galėtų būti ketvirtuoju, nes pastarasis „Kaip Blezo Paskalio idėjos gali praversti sprendžiant gyvenimo problemas?“ yra apibendrinamojo pobūdžio. 1.5. tema „*Laisvas pasirinkimas ir atsakomybė*“ ugdo nuostatą ir gebėjimą sieti laisvę su apsisprendimu ir atsakomybe. P. 28 pateikti penki įvardiniai diskusiniai klausimai, bet vadovėlio rankraščio autorės visus juos sieja su melu. Recenzentė mano, kad šie klausimai turėtų būti platesni, siejami ne tik su melu (loginis neatitikimas su pamokos tikslu, klausimai apie laisvės ir melo santykį pateikiami teksto analizei p.31), bet su apsisprendimo bei atsakomybės nuostatomis, ko ir siekiama šioje pamokoje. Pavyzdžiui, įvardiniam pokalbiui galima būtų pateikti klausimą iš p.29 „Kaip laisvė susijusi su apsisprendimu ir atsakomybe?“. Tikslinga keisti 1.8. temos „*Autoriteto įtaka*“ (p. 46) klausimų eiliškumą. Vertintoja siūlo klausimus pateikti tokia seka: 1. Kas Darių ir Girėną pastūmėjo atlikti tokį žygdarbį ir kokie motyvai tai nulėmė? 2. Ar Darius ir Girėnas tapo savo laikmečio autoritetais? 3. Kaip jūs vertinate Dariaus ir Girėno žygdarbį? Reikėtų patikslinti klausimą „Koks mokymasis gali viršyti sugebėjimus mokytis?“ (p. 52), nes neaišku ko klausiama ir ką norima sužinoti.

Recenzijos autorė mano, kad galima būtų keisti 2.1. ir 2.2. temų „*Likimo smūgiai*“ (p.63) bei „*Ne tik apie mirtį*“ (p.68) pavadinimus, pavyzdžiui 2.1. temą pavadinti „*Tarpusavio pagalba ištikus nelaimėi*“, o 2.2. temą „*Išsiskyrimas ir netektis*“.

Tame pačiame puslapyje svarbiausių žodžių rubrikoje pateikti du žodžiai: nelaimė ir likimas. Svarbiausių žodžių paaiškinime žodis „likimas“ nepaaiškintas. Minėtoje pamokoje (p.66, p.67) pateiktos užduotys: „Aptarkite etiketo rekomendacijas grupėse ir surašykite konkrečias taisykles, kaip padėti žmonėms, kuriems reikia pagalbos“ ir „Naudodamiesi biblioteka ar internetu raskite daugiau etiketo taisyklių, kaip padėti žmonėms, kuriems reikia

Kopija tikra: DTM

pagalbos“. Recenzijos autorė siūlo šią užduotį praplėsti: aptarti ne tik etiketo taisykles, bet ir moralines normas, kuriomis vadovaudamiesi padedame kitiems. Etiketo taisyklės apibūdina išorinę kultūrą, o pagalba kitiems labiau susijusi su vidine moralės norma ar principu.

2.2.temoje „*Ne tik apie mirtį*“ pateiktas klausimas „Kokios jūsų asociacijos susijusios su mirtimi?“, recenzentė siūlo šį klausimą pakeisti taip: „Kokias asociacijas jums sukelia mirtis?“.

Recenzijos autorė mano, kad 2.7. temos „*Pagarbus požiūris ir elgesys*“ pavadinimą (p.93) reikėtų išplėsti: „Pagarbus požiūris ir elgesys su kitos lyties žmonėmis“. Toks temos pavadinimas bus logiškai susijęs su pamokos tikslu „Kaip pagarbiai bendrauti su kitos lyties atstovais“. Reikėtų koreguoti 2.9. temoje „*Žmogus nori mylėti ir būti mylimas*“ siekiamo rezultato formulavimą: „Kokia yra meilės samprata. Kaip atsakomybė susijusi su meile“. Šioje pamokoje aptariamos įvairios meilės sampratos, todėl pamokos tikslas galėtų būti toks „Kokios yra meilės sampratos. Kaip atsakomybė susijusi su meile“.

Recenzentė mano, kad 2.11. temos „*Pripažinti kito laimėjimus*“ pavadinimas (p.114) neatitinka pamokos turinio: pateiktų tekstų ir ugdomųjų veiklų. Pagal temos pavadinimą ir pamokos tikslą turėtų būti ugdoma kito laimėjimų pripažinimo nuostata, gebėjimai teigiamai įvertinti kito laimėjimus, bet šioje pamokoje (p.115-118) pateikti tekstai, klausimai ir kitos ugdomosios veiklos analizuoja laimės sampratą. Kito laimėjimai ir laimė – skirtingi dalykai.

Vadovėlio autorės 4.4. temoje *Islamas* (p.175) pateikia klausimą „Ką žinote apie karaimų konfesiją Lietuvoje?“. Recenzentė mano, kad šį klausimą būtų teisingiau pateikti pamokoje apie judaizmo religiją, nes „karaimai yra religijos, galutinai susiformavusios VIII a. Irake, išpažinėjai. Jų tikėjimas yra tarpinė judaizmo atšaka, tiki Senuoju Testamentu.“ (<http://lt.wikipedia.org/wiki/Karaimai>) Recenzentė siūlo pakeisti pamokos, kurios tema 4.8. *Globalizacija* (p.192) laukiamų rezultatų (pamokos tikslų) eiliškumą: antrąjį tikslą „Ką reiškia globalizacija“ rašyti pirmuoju, nes šis tikslas logine prasme bendresnis.

2.Pristatomų sąvokų, teorijų, interpretacijų šiuolaikiškumas – GERAI

Vadovėlyje pateikiamos sąvokos, interpretacijos atitinka šiuolaikinį etikos mokslo lygį. Teorinė medžiaga pristatoma atsižvelgiant į konkretaus amžiaus tarpsnio moksleivių moralinio mąstymo raidos galimybes, gyvenamosios erdvės ir laiko ypatumus, Pagrindinio ugdymo Bendrųjų programų etikos mokymo(si) tikslus, mokinių pasiekimus ir ugdymo gaires. Naujos sąvokos pristatomos ir paaiškinamos kiekvienos pamokos pradžioje, rubrikoje

Kopija tikra: D.M.

Svarbiausi žodžiai. Svarbiausių žodžių paaiškinimas. Pavyzdžiui, p.13 – intelektas, idėja; p.18 – refleksija, intencija, savivoka, savimonė; p. 78 – empatija; p.103 – substancija, abstrakcija, objektas, subjektas; p.127 – deklaracija, jurisdikcija; p.143 – demokratija; p.156 – stoikas, epikūrininkas; p.166 – transcendentinis; p.192 - transformacija, globalus, lokalus. Aiškinamos sąvokos yra svarbios bei aktualios nagrinėjamiems temoms, padeda suprasti mokomąją medžiagą. Vadovėlyje pateikti Aristotelio, V.Franklio, E.Fromo, E.Levino, A.Maceinos, Platono, B.Paskalio, Senekos, A.Šveicerio ir kitų autorių tekstai ugdo komunikavimo, socialines, pilietines, kultūrinės kompetencijas. Ypatingą dėmesį vadovėlio autorės skiria gebėjimui skaityti, analizuoti, suprasti filosofinius tekstus.

Į mokiniams pažįstamą aplinką orientuotos bendraamžių minčių paaiškinimo, papildymo užduotys, kurios pateikiamos beveik kiekviename pamokoje.

3. Aiškus pristatomų sąvokų, teorijų, dėsnių apibūdinimas - GERAI

Sąvokos, teorijos apibūdinamos pakankamai aiškiai, atsižvelgiant į moksleivių dorinio mąstymo lygmenį. Etinės sąvokos aiškinamos tekstu, mokomosios veiklos, iliustracijų kontekste. Kiekviename temoje pateikiama rubrika *Svarbiausi žodžiai. Svarbiausių žodžių paaiškinimas.* Sąvokų supratimą palengvina vadovėlio tekstai, praktinės užduotys. Ugdant mokinių gebėjimą skaityti ir analizuoti filosofinius tekstus, pateikiami klausimai, padedantys suprasti tekstą. Tokiu principu pateikta mokomoji medžiaga skatins mokinių metakognityvinį mąstymą, kritiškumą, gebėjimą reflektuoti, suteiks galimybes siekti konkrečių mokymo(si) rezultatų.

Recenzentė mano, kad tų pačių sąvokų nereikėtų aiškinti keliose pamokose, pavyzdžiui, žodžio „sąmonė“ paaiškinimas pateiktas p.18 ir p.28; žodis „savimonė“ aiškinamas p.18 ir p.132; žodis „egzistencija“ paaiškintas p.161 ir p.187.

Pamokoje, kurios tema 4.6. *Populiarioji kultūra* (p.181) pateiktas žodis „medija“, o rubrikoje „Svarbiausių žodžių paaiškinimas“ šis žodis nepaaiškinamas. Recenzijos autorė mano, kad sąvoką „medija(os)“ būtina paaiškinti nurodant medijų rūšis.

4. Pristatomos medžiagos atrankos pagrindumas - GERAI

Pristatoma medžiaga optimaliai subalansuota ir struktūruota. Recenzijos autorė mano, kad vadovėlio 9 klasei „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ mokymo turinys (dalyko žinios, ugdomos nuostatos ir gebėjimai) pritaikytas ir parinktas pagal šiuos kriterijus: prasmingumo, mokinių poreikių ir interesų atitikimo, pritaikymo mokymosi aplinkai, konkrečių dorinio

Kopija tikre: D171

ugdymo(si) rezultatų siekimą bei įgytų kompetencijų pritaikymo galimybes. Vadovėlio rankraščio turinys aiškiai struktūruotas, koncentriškas: suskirstytas į keturis skyrius pagal ugdomosios veiklos sritis. Visų skyrių medžiaga yra aktuali konkrečiau amžiaus tarpsnio mokiniams, plėtoja ir įtvirtina tai, ko buvo mokoma(si) ankstesnėse klasėse, teikia naujas dalyko žinias, ugdo šiuolaikiniam mokiniui būtinas kompetencijas. Vadovėlyje pateikta medžiaga skatina mokinius svarstyti tapatumo, pamatinių asmens poreikių problemas, įvertinti sąžinės reikšmę moraliniam žmogaus gyvenimui, apmąstyti savęs įprasminimo klausimus, vertinti ir branginti draugystę, meilę, bendravimą, jausti atsakomybę už tautos vertybes, aptarti demokratinės visuomenės, moralios politikos principus, analizuoti skirtingas religines tradicijas ir jų deklaruojamas vertybes.

5. Tolerantiškas lyčių, amžiaus grupių, mažumų, specialiųjų poreikių (negalių) turinčių asmenų, kitų valstybių, tautų, rasų vertinimas - GERAI

Vadovėlyje siekiama nešališkumo asmens lyties, amžiaus, specialiųjų poreikių (negalios), socialinės padėties, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų atžvilgiu.

Tolerantiško lyčių, amžiaus grupių, kitų tautų bei jų papročių ir tradicijų, religinių konfesijų vertinimo, pagarbaus bendravimo su kitos lyties, tautybės žmonėmis nuostatas, gebėjimus bei įgūdžius ugdo ir formuoja visų vadovėlio skyrių medžiaga (tekstai, užduotys, iliustracijos) ypač II sk. Dialoginis bendravimas: Aš – Tu; III sk. Socialiniai santykiai: Aš – Mes; IV sk. Santykis su pasauliu: Aš – Tai. Pavyzdžiui, pagarbaus lyčių vertinimo bei bendravimo nuostatas ir gebėjimus ugdo šių temų ugdomosios veiklos: 2.7. Pagarbus požiūris ir elgesys; 2.8. Pagarbumas asmeniniuose santykiuose; 2.9. Žmogus nori mylėti ir būti mylimas; 2.10. Išrinktoji meilė; 3.2. Lygios galimybės. Tolerancijos nuostatas specialiųjų poreikių (negalių) turintiems asmenims mokiniai ugdys(is) analizuodami pamokų apie išgyvenimą, nelaimių įveikimą, pagalbą kitiems (p.63, p.68) medžiagą. Gebėjimus analizuoti valstybių, tautų santykius ir nesantaikos priežastis bei padarinius, pažinti, suprasti, toleruoti skirtingas religines tradicijas mokiniai ugdys nagrinėdami III ir IV skyrių temas. Šio vadovėlio rankraščio ugdymo turinys, jo apimtis optimaliai pritaikyti mokinių socialinės ir pilietinės, bendrakultūrinės kompetencijos ugdymui.

6. Turinio bei siužeto ir mokinių pažinimo ypatumų atitikimas - GERAI

Turinys bei siužetas atitinka vadovėlio rankraščio pavadinimą „Prasmės ieškojimai ir atradimai“, yra logiškas, konkretus, struktūruotas, nuosekliai pateiktas. Vadovėlio rankraščio

Kopija tikra: D. M.

ugdymo turinys atitinka devintos klasės mokinių moralinio mąstymo raidos ir pažinimo ypatumus. Vadovėlio rankraštyje pateikti filosofijos, psichologijos, sociologijos, grožinės literatūros kūrinių fragmentai, informaciniai tekstai, įvairių tipų (tikslaus atsakymo, perteikimo, interpretavimo, pritaikymo, analizės ir sintezės, vertinimo) klausimai ir kitos mokomosios veiklos padės šio amžiaus grupės moksleiviams iš(si)ugdyti Pagrindinio ugdymo Bendrosiose programose apibrėžtus mokinių pasiekimus: nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą.

7. Dermė su bendrosiomis programomis - *GERAI*

Vadovėlio rankraščio turinys visiškai atitinka bei konkretizuoja Pagrindinio ugdymo Bendrosios *Etikos* programos (2008 m.) bendrąsias nuostatas, tikslus bei uždavinius, ugdomas nuostatas, gebėjimus ir kompetencijas. Keturi vadovėlio rankraščio skyriai (I sk. Saviugda ir savisauga, II sk. Dialoginis bendravimas, III sk. Socialiniai santykiai, IV sk. Santykis su pasauliu) atliepia BP nurodytas keturias etikos ugdomosios veiklos sritis. Pavyzdžiui, Bendrųjų pagrindinio ugdymo *Etikos* programų 9 - 10 klasių konkrente I ugdomosios veiklos *Saviugda ir savisauga: Aš - Asmuo* srityje apibrėžtas nuostatas ir gebėjimus (*analizuoti savirefleksijos problemas, pamatinius žmogaus poreikius, sieti savo laisvę su apsisprendimu ir atsakomybe, įvertinti sąžinės reikšmę, autoriteto įtaką moraliniam gyvenimui, pasitikėti savo gebėjimais mokytis ir ieškoti savojo pašaukimo*) ugdo šių vadovėlio „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ temų: 1.3. *Savojo „aš“ paieška*, 1.4. *Poreikių autoritetai*, 1.5. *Laisvas pasirinkimas ir atsakomybė*, 1.6. *Sąžinės veiksmingumas*, 1.7. *Sąžinės reikšmė*, 1.8. *Autoriteto įtaka*, 1.9. *Mokytis ir suprasti savo pašaukimą*, 1.10. *Ieškoti savo pašaukimo*, ugdomosios veiklos. II ugdomosios veiklos srities *Dialoginis bendravimas: Aš- Tu* nuostatas ir gebėjimus (*padėti kitam įveikti vienišumą ir netektį, suprasti draugystės vertę ir ją branginti, įvertinti bendravimo internete priemonių teikiamas galimybes – naudą ir grėsmes, pagarbiai bendrauti su kitos lyties bendraamžiais, analizuoti įvairias meilės sampratas*) ugdo II vadovėlio skyriaus mokomoji medžiaga. III skyriaus „Socialiniai santykiai: Aš - Mes“ mokomoji medžiaga atitinka BP III ugdomosios veiklos srityje *Socialiniai santykiai* apibrėžtas mokinio kompetencijas (*pripažinti lygių galimybių ir teisių įgyvendinimo svarbą, jausti bendrą atsakomybę už savo tautos vertybes, gerbti kitas tautas ir kultūras, apmąstyti nesantaikos, neapykantos priežastis, numatyti padarinius, pripažinti demokratijos vertybių svarbą, svarstyti moralumo sampratą pilietinėje visuomenėje*). Bendrųjų pagrindinio ugdymo *Etikos* programų 9 - 10 klasių konkrento IV ugdomosios veiklos srityje *Santykis su pasauliu* apibrėžtus mokinių pasiekimus (*analizuoti savo galimybes čia ir dabar, apmąstyti gyvenamojo*

Kopija tikra: DTL

laiko ir vietos, jų kaitos patyrimo prasmę, toleruoti ir analizuoti skirtingas religines tradicijas, gebėti formuluoti ir pagrįsti savo individualų požiūrį į populiariąją kultūrą, apibūdinti globalizacijos ir vartotojiškumo sampratą, analizuoti grėsmės gyvybei ir jos išsaugojimo problemas) ugdo IV vadovėlio rankraščio skyrius.

8. Galimybė diferencijuoti mokymą(si) - GERAI

Etikos vadovėlyje 9 klasei „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ numatyta galimybė diferencijuoti ir individualizuoti mokymą(si). Teorinė medžiaga ir užduotys leidžia dirbti keliais lygiais. Kiekvienoje skyriaus temoje pateikiamos kelios skirtingo sudėtingumo užduotys, kurias mokytojas, savo nuožiūra, galės skirti įvairių gebėjimų moksleiviams, atsižvelgdamas į jų ugdymo(si) poreikius ir galimybes. Tinkamai pritaikytos ir parinktos vadovėlio praktinės veiklos ir užduotys padės skirtingų gebėjimų mokiniams įsisavinti naują informaciją, suprasti jos prasmę ir pritaikyti t.y. pasiekti rezultatą, įtvirtinti žinias ir gebėjimus. Pavyzdžiui, tema 1.3. *Savojo „aš“ paieška* (p.18-22) numato galimybę ugdymo turinį pritaikyti skirtingiems mokinių sugebėjimų lygiams: pateikti keli skirtingo sudėtingumo tekstai – V.Sezemano „Vidinio pasaulio branduolys“ ir J.Gaarder „Sofijos pasaulio“ fragmentai; temoje 1.4. *Poreikių prioritetai* pateikti trijų skirtingų lygių tekstai: D.Beresnevičienės „Jauno suaugusiojo psichologijos“, V.Tatarkevičiaus „Charakterio ir laimės“, E.M.Remarko „Laiko gyventi ir laiko mirti“ fragmentai; temose 2.1. *Likimo smūgiai*, 2.2. *Ne tik apie mirtį* – trijų lygių tekstai; Keturios skirtingo sudėtingumo užduotys (filosofinio teksto analizė, iliustracijos aiškinimas, aforizmų komentarai, atsakymai į bendraamžių klausimus/ Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos aptarimas, trijų filosofinių tekstų nagrinėjimas) pateiktos temose 2.4. *Draugystės vertė* ir 3.6. *Etikos principai politikoje*. Galimybė diferencijuoti mokymą(si) yra ir IV vadovėlio rankraščio skyriuje. Pavyzdžiui, temoje 4.1. *Laikas dirbti ir laikas ilsėtis* pateikti trys skirtingų lygių tekstai, tema 4.4. *Islamas* pateikia keturias skirtingo sudėtingumo užduotis, kurias mokytojas galės pasirinkti, atsižvelgdamas į mokymo(si) lygį ir siekiamus rezultatus. Vadovėlio „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ rankraštyje numatyta galimybė nagrinėjant kiekvieną temą diferencijuoti ir teorinę medžiagą, ir užduotis.

Šiame vadovėlyje numatyta galimybė diferencijuoti mokymą(si) suskirstant klasės mokinius į grupes pagal panašų sugebėjimų lygį arba į mišrias įvairių gebėjimų grupes, kuriose daugiau gebantys mokiniai padeda mažiau patyrusiems.

9. Metodinės sistemos tinkamumas įvairiems mokymosi stiliams – GERAI

Kopija tikra: D. Van

Užduočių formų įvairovė yra pakankama Pagrindinio ugdymo Bendrosiose programose 9 – 10 klasių koncentre nurodytiems mokinių pasiekimams ugdyti. Vadovėlyje siūloma įvairių užduočių individualiai veiklai (p.12, p.32, p.37, p.42, p.58, p.87, p.102, p.118 ir kt.), taip pat darbui poromis (p.21, p.23, p.27, p.97 ir kt.), grupėmis (p.47, p.66, 86, p.107, p.142, p.152, p.142, p.152, p.156, p.188 ir kt.). Užduotys yra pritaikytos įvairiems mokymosi stiliams. Vadovėlio autorės siūlo šiuos mokymo(si) metodus: teksto nagrinėjimas, pokalbiai, diskusijos pagal pateiktus klausimus, aforizmų bei bendraamžių minčių komentavimas, iliustracijų aptarimas, neužbaigtų sakinių bei minčių pratęsimo metodas, pateiktų problemų ar probleminių situacijų sprendimas, esė rašymas bei pristatymas, informacijos paieškos užduotys, kurias mokiniai galės atlikti naudodamiesi papildomais šaltiniais (internetas, biblioteka), projektų rengimas grupėse. Svarbus šio vadovėlio privalumas – gebėjimo skaityti, suprasti, analizuoti, pristatyti filosofinį tekstą ugdymas. Šis gebėjimas ugdomas kiekvienoje pamokoje. Filosofinio teksto analizės gebėjimai ugdomi aktyviaisiais metodais: prieš tekstą ir po tekstu pateikiami įvairių tipų klausimai, struktūruojantys teksto analizę. Klausimus siūloma atsakyti individualiai, poromis, grupėmis, inicijuoti diskusijas. Kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiamos kartojimo užduotys, kurios sudaro galimybes į(si)vertinti savo žinias, suvokimą, gebėjimus. Kadangi vadovėlis yra viena iš siūlomo komplekto dalių, pratybų sąsiuvinyje yra pateikta dar įvairesnių ugdymo(si) metodų. Vadovėlio ir pratybų sąsiuvinio metodinė sistema sudaro galimybes ugdyti įvairias mokinių kompetencijas (nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą), nurodytas Pagrindinio ugdymo Bendrosiose dorinio ugdymo (etikos) programose.

10. Savarankiško darbo su vadovėliu galimybių numatymas ir paaškinimas - GERAI

Vadovėlio rankraščio p.5 pateikiamas darbo su vadovėliu paaškinimas. Kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiamos savikontrolės, kartojimo užduotys, apibendrinančios išmoktą medžiagą, padedančios mokytojui ir moksleiviams pa(si)tikrinti, kaip buvo suprasta skyriaus medžiaga ar buvo pasiekti numatyti rezultatai. Siūlomos trijų lygių - žinių, sąsajų su nūdiena ir gebėjimų įtvirtinimo - užduotys. Šias užduotis mokiniai galės atlikti savarankiškai. Vadovėlio rankraštyje yra pateikiamas kiekvienos etikos ugdomosios veiklos srities kartojimo (savikontrolės) užduočių į(si)vertinimas pagal kiekvienos užduoties surinktus taškus – *puikiai, gerai, pakankamai*.

11. Vaizdinės medžiagos įvairovė – GERAI

Kopija tikra: DM

Etikos vadovėlis 9 klasei „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ vizualiai patrauklus. Vadovėlio vaizdinė medžiaga ugdo moksleivių gebėjimą vertinti ir interpretuoti vizualinį vaizdą. Pozityvus vadovėlio iliustracijų aspektas – sąsajos su teorine medžiaga ir užduotimis. Vaizdinė medžiaga papildo, paaiškina, vaizdu plėtoja bei pratęsia, skatina interpretuoti kiekvienos pamokos ugdomąsias veiklas. Pateikta kelių rūšių vaizdinė medžiaga: įvairių laikmečių tapytojų darbai, nuotraukos. Kiekvienas vadovėlio skyrius pradedamas įžymaus dailininko paveikslo reprodukcija, kurią galima susieti pristatoma medžiaga. Toks iliustracijų pa(si)rinkimo kriterijus atlieka ugdomąją funkciją. Šio vadovėlio rankraščio iliustracijos gali būti interpretuojamos kaip tam tikri informacijos šaltiniai.

12. Vaizdinės medžiagos ir mokinių suvokimo (pažinimo) ypatumų atitikimas - GERAI

Vaizdinė medžiaga atitinka šios amžiaus grupės moksleivių suvokimo ypatumus bei poreikius. Vizualiniai šio vadovėlio privalumai, kaip savotiškas didaktikos principas, sukuria

interesą, motyvaciją mokytis, patraukia dėmesį.

13. Kalbos stiliaus, sudėtingumo ir šio amžiaus grupės mokinių, *specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ypatumų atitikimas - GERAI

Vadovėlyje yra pateikiamas svarbiausių pamokos žodžių paaiškinimas. Recenzijos autorė mano, kad kalbos stilius ir sudėtingumas atitinka 9 klasės mokinių suvokimo ypatumus bei galimybes.

14. Medžiagos orientavimas į mokinių gyvenimo patirtį ir kontekstą – GERAI

Vyrauja medžiaga, paimta iš mokiniams pažįstamo konteksto. Vadovėlio rankraščio mokomoji medžiaga orientuota į šio amžiaus tarpsnio mokinių gyvenimo patirtį, moralinio mąstymo raidos ypatumus. Pateikti tekstai gali būti nagrinėjami mokiniams žinomame kontekste, praktinės užduotys, klausimai yra suprantami ir aktualūs moksleivio gyvenamajame laike ir erdvėje. Skirtingų lyčių, tautybių, įvairios socialinės aplinkos mokiniams vadovėlio medžiaga bus suprantama ir įdomi.

15. Tinkamas ir visapusiškas vaizdinės medžiagos panaudojimas - GERAI

Kopija tikra: Dm

Etikos vadovėlio 9 klasei „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ turinys ir vizualumas sudaro vieningą visumą. Vaizdinė medžiaga yra funkcionali, tinkamai ir visapusiškai panaudojama. Iliustracijos papildo teksto ir užduočių informaciją, pagilina suvokimą, sudomina mokinius. Visai vaizdinei medžiagai pateikiami klausimai, padedantys suprasti ir įsisavinti mokomąją medžiagą.

16. Dermė su kitais tos srities, klasių, amžiaus grupių vadovėliais - GERAI

Neatitikimų su kitais šios srities vadovėliais nėra. Autorės yra išleidusios etikos vadovėlių

5, 6, 7, 8 klasėms komplektus. Pastebimas temų pereinamumas, plėtojimas ir gilinimas. Visuose vadovėlių komplektuose matoma vertikalioji ir horizontalioji (tarpdalykinė) integracija, bendra koncepcija ir orientacija, kuri numatyta naujose Pagrindinio ugdymo Bendrosiose programose.

Vadovėlis parengtas vadovaujantis naujomis Bendrosiomis pagrindinio ugdymo programomis, jis atitinka vadovėliui keliamus reikalavimus. Rekomenduoju įtraukti į Galiojančių bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių sąrašą.

Išvada: Raisos Melnikovos ir Agnės Lastauskienės etikos vadovėlio rankraštis „Prasmės ieškojimai ir atradimai. Etika 9 klasei“ parengtas tinkamai. Vadovėlis atitinka „Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo“ (Žin., 2009, Nr. 61-2450) penktame punkte nurodytus reikalavimus.

Polina Žemaitienė, švietimo konsultantė, Kauno Milikonių vidurinės mokyklos etikos mokytoja metodininkė, filosofijos magistrė

2009-11-08

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus metodininkė Natalija Džirkaite
Džm